

Література:

1. Приб Г. А. Соціальна психіатрія і наркологія: навч. посіб. Київ: ІПК ДСЗУ, 2016. 255 с.
2. Nicole C. L. Hess et al. The effect of exercise intervention on cognitive performance in persons at risk of, or with, dementia: A systematic review and meta-analysis. *Healthy Aging Research*. 2014. Vol. 3. № 1. P 1-7. DOI: 10.12715/har.2014.3.3.
3. World Alzheimer Report 2014 // Alzheimer's Disease International. URL: <https://www.alzint.org/u/WorldAlzheimerReport2014.pdf>.
4. Павленко Г.В. Особистісні диспозиції як чинник психологічного благополуччя в умовах невизначеності. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2018. Вип. 45. С. 230–239.
5. Rao AV. Psychiatric morbidity in the aged. *Indian J Med Res*. 1997. Vol. 106. P. 361-369.
6. Molnár G. et al. Ageing and problems in differential diagnosis of psychoorganic syndromes. *Archives of Gerontology and Geriatrics*. 1993. Vol. 16. Issue 2. P. 177-189.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-474-0-3>

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE STUDY OF GENDER CHARACTERISTICS IN SOCIO-PSYCHOLOGICAL EXPECTATIONS

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОЧІКУВАННЯХ

Paryliak O. V.   Париляк О. В.

Postgraduate Student   аспірант
Vasyl Stefanyk Precarpathian   Прикарпатський національний
National University   університет імені Василя Стефаника
Ivano-Frankivsk, Ukraine   м. Івано-Франківськ, Україна

Вивчення гендерних особливостей у соціально-психологічних очікуваннях є складним і багатограним завданням, що вимагає використання різноманітних методологічних підходів. Різні наукові дисципліни, такі як соціальна психологія, гендерні дослідження, соціологія та інші, пропонують свої підходи до аналізу цього феномену. Ці підходи дають змогу не лише краще зрозуміти гендерні особливості

в соціально-психологічних очікуваннях, але й розробити ефективні стратегії для їх оптимізації в професійному середовищі.

Один із основних методологічних підходів до вивчення гендерних особливостей у соціально-психологічних очікуваннях є соціально-конструктивістський підхід. Котрий передбачає, що гендерні ролі та очікування не є біологічно зумовленими, а формуються під впливом соціального середовища, культурних норм та інститутів [1, с. 45–57]. Згідно з цим підходом, гендерні відмінності у соціально-психологічних очікуваннях є результатом соціалізації, яка визначає, як жінки та чоловіки повинні поводитися в різних соціальних ситуаціях.

Соціально-конструктивістський підхід дає змогу дослідникам аналізувати, як гендерні стереотипи та очікування формуються в різних соціальних контекстах, таких як сім'я, освіта, робота та медіа. Зокрема, в IT-сфері, де гендерні ролі часто піддаються переоцінці, цей підхід допомагає виявити, як суспільні очікування щодо гендеру можуть впливати на кар'єрні можливості та професійний розвиток жінок і чоловіків.

Психоаналітичний підхід до вивчення гендерних особливостей у соціально-психологічних очікуваннях базується на аналізі внутрішніх психологічних механізмів, що впливають на формування гендерних ролей та очікувань. Згідно з психоаналітичними концепціями, гендерні відмінності в очікуваннях можуть бути пов'язані з несвідомими конфліктами, внутрішніми бажаннями та захисними механізмами особистості [2, с. 78–94].

Цей підхід дозволяє глибше зрозуміти, як особисті досвіди, особливо в дитинстві, можуть впливати на сприйняття гендерних ролей і очікувань у дорослому житті. Наприклад, в IT-сфері, де часто домінують чоловічі цінності та норми, жінки можуть стикатися з внутрішніми конфліктами, пов'язаними з необхідністю відповідати цим очікуванням, що може впливати на їх професійну реалізацію.

Емпіричні методи, такі як опитування, інтерв'ю, спостереження та експерименти, є ключовими для вивчення гендерних особливостей у соціально-психологічних очікуваннях. Емпіричні дослідження дозволяють отримати кількісні та якісні дані, які допомагають виявити реальні відмінності в очікуваннях між чоловіками та жінками в професійному середовищі, зокрема в IT-сфері [3, с. 102–121].

Опитування та інтерв'ю можуть використовуватися для збору даних про суб'єктивні відчуття працівників щодо гендерних очікувань, а також про те, як ці очікування впливають на їхню мотивацію, задоволеність працею та кар'єрні прагнення. Експериментальні методи дозволяють перевірити гіпотези щодо впливу різних факторів на гендерні очікування

в контрольованих умовах, що сприяє більш точному розумінню причинно-наслідкових зв'язків.

Інтегративний підхід до вивчення гендерних особливостей у соціально-психологічних очікуваннях поєднує різні методологічні підходи для отримання всебічного розуміння цього феномену. Він враховує як соціальні та культурні чинники, так і індивідуальні психологічні механізми, що формують гендерні очікування [4, с. 35–56]. Це дозволяє створити більш комплексну картину впливу гендеру на соціально-психологічні очікування в професійній діяльності.

В ІТ-сфері, де взаємодіють різні культурні та соціальні контексти, інтегративний підхід дозволяє враховувати множинні фактори, що впливають на формування гендерних очікувань, а також розробляти стратегії для їх оптимізації. Це може включати програми з гендерної рівності, тренінги з усвідомленого лідерства, а також заходи з підвищення інклюзивності в робочому середовищі.

Методологічні підходи до вивчення гендерних особливостей у соціально-психологічних очікуваннях є різноманітними та комплексними. Соціально-конструктивістський, психоаналітичний, емпіричний та інтегративний підходи дозволяють отримати різні аспекти розуміння цього феномену, що особливо важливо в контексті ІТ-сфери. Вивчення гендерних очікувань через призму цих підходів допомагає виявити причини та наслідки гендерних відмінностей у професійній діяльності, а також розробити ефективні стратегії для їх оптимізації.

Література:

1. Burr, V. *Social Constructionism* (3rd ed.). London: Routledge. 2015. С. 45-57.
2. Chodorow, N. *The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender*. Berkeley: University of California Press. 1999. С. 78-94.
3. Creswell, J. W., & Poth, C. N. *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 2017. С. 102-121.
4. Kimmel, M. S. *The Gendered Society* (6th ed.). New York: Oxford University Press. 2017. С. 35-56.